

PRACE NAUKOWE

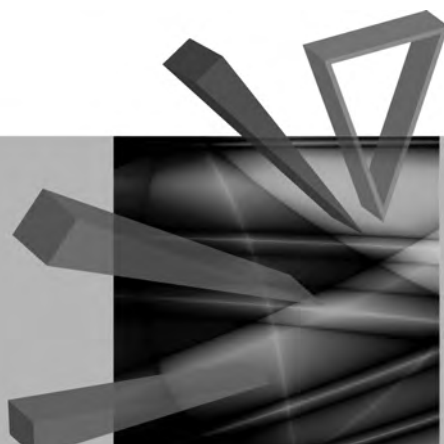
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomii edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyzyn: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Hanna Kruk

Akademia Morska w Gdyni

ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY W REGIONIE MORZA BAŁTYCKIEGO NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH MIERNIKÓW W LATACH 2005-2010

Streszczenie: W gospodarce europejskiej od pewnego czasu występuje tendencja do jej ekologizacji, czyli uwzględniania kwestii środowiskowych w rozwoju społeczno-gospodarczym. Założenia rozwoju zrównoważonego są więc wdrażane do praktyki gospodarczej. Celem artykułu jest próba przedstawienia wybranych mierników zrównoważonego rozwoju dotyczących państw Regionu Morza Bałtyckiego, a na ich podstawie – ocena stanu gospodarek tych państw.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony, Region Morza Bałtyckiego, mierniki.

1. Wstęp

Zgodnie z założeniami „Programu Region Morza Bałtyckiego” (*Baltic Sea Region Programme*), Region Morza Bałtyckiego (RMB) obejmuje swoim zasięgiem następujące kraje UE: Szwecję, Finlandię, Litwę, Łotwę, Estonię, Polskę, Danię oraz północno-wschodnią część Niemiec, a spoza krajów UE: Norwegię oraz północno-wschodnią część Rosji¹. Są to państwa o różnych poziomach zaawansowania technologicznego, różniące się podejściem do kwestii środowiskowych, wliczając w to wdrażanie założeń zrównoważonego rozwoju. Działania podejmowane w tych krajach mają istotny wpływ na stan Morza Bałtyckiego i zachowanie jego zasobów, a tym samym – na dobrobyt tego regionu i możliwości jego dalszego rozwoju.

Celem artykułu jest analiza porównawcza stanu gospodarki państw RMB w zakresie wybranych aspektów związanych ze zrównoważonym rozwojem. Ze względu na brak danych statystycznych w odpowiednim układzie w badaniu pominięto Rosję, a w wypadku Niemiec analiza dotyczy całego kraju. Do analizy wykorzystano

---

¹ eu.baltic net (16.02.2013).

wybrane mierniki zrównoważonego rozwoju zgodnie z metodyką Eurostatu, a także inne dane.

Mierniki dotyczące rozwoju zrównoważonego zostały posegregowane i przypisane do jednej z trzech grup, zgodnie z podziałem na wymiary zrównoważonego rozwoju (ekologiczny, ekonomiczny i społeczny)². W niniejszej analizie wykorzystano główne mierniki dotyczące każdego z wymiarów, uzupełniając je o wskaźniki bardziej szczegółowe (lub inne dane statystyczne) w celu uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji. Ze względu na inny niż w bazie danych Eurostatu podział mierników zrównoważonego rozwoju dokonano autorskiej klasyfikacji wskaźników. Część mierników stosowanych przez Eurostat pominięto, na inne zwrócono większą uwagę, niżby to wynikało z metodyki Eurostatu.

2. Rozwój zrównoważony – główne założenia

Koncepcja zrównoważonego rozwoju w ostatnich kilku dziesięcioleciach została dość szeroko rozpowszechniona. Odniesienia do niej znalazły się w kluczowych strategiach Unii Europejskiej (strategia lizbońska, strategia „Europa 2020”), jak również w strategiach rozwoju i głównych aktach prawnych poszczególnych państw.

Generalnie, rozwój zrównoważony jest definiowany jako taki „rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnych pokoleń bez narażania zdolności przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb”³. Najczęściej wymienia się trzy jego wymiary:

1) ekologiczny – związany z ochroną i zachowaniem środowiska (w tym zachowaniem różnorodności biologicznej, odnawialnych i nieodnawialnych zasobów naturalnych, odpowiedniej jakości środowiska itp.),

2) gospodarczy – rozumiany jako działalność gospodarcza związana z użytkowaniem zasobów naturalnych, zaspokajaniem potrzeb ludzkich oraz wykorzystaniem kapitału stworzonego przez człowieka; rozwój gospodarczy łączy się z efektywnym, racjonalnym wykorzystaniem zasobów i wzrostem produktywności, co z kolei wiąże się z koniecznością opracowywania oraz wdrażania do praktyki gospodarczej nowych technologii (innowacje),

3) społeczny – najczęściej jest kojarzony z zachowaniem (lub poprawą) jakości życia, kapitałem społecznym, sprawiedliwością wewnątrz- i międzypokoleniową, zachowaniem takich wartości, jak kultura czy tradycje.

Z tego też powodu poszczególne, wybrane mierniki rozwoju zrównoważonego dla krajów RMB omówiono z zachowaniem powyższego układu.

---

² Ponadto w niektórych wypadkach, ze względu na brak danych (najczęściej w odniesieniu do Łotwy), dane były interpolowane przez Eurostat.

³ To najbardziej znana i najczęściej cytowana definicja, pochodząca z tzw. Raportu Komisji Brundtland; podano za: M. Keiner, *Re-emphasizing sustainable development – the concept of “evolutionability”*, „Environment, Development and Sustainability”, No 6/2004, s. 380.

3. Wymiar ekologiczny rozwoju zrównoważonego

Należy zwrócić uwagę na fakt, że liczba mierników dotyczących wymiaru ekologicznego zgodnie z metodyką Eurostatu jest ograniczona w porównaniu z miernikami charakteryzującymi wymiar społeczny i gospodarczy. Dlatego też w tym wypadku wykorzystano inne mierniki.

Zgodnie z danymi Eurostatu, Komisji Europejskiej oraz Europejskiej Agencji Środowiska (*European Environment Agency*) **liczba obszarów Natura 2000**⁴ w badanym okresie wzrosła⁵. W tabeli 1 przedstawiono informacje dotyczące obszarów Natura 2000 na koniec 2010 r.⁶

Tabela 1. Obszary Natura 2000 w krajach RMB, stan na grudzień 2010 r.

Kraj	Liczba obszarów Natura 2000 ogółem	Udział lądowych obszarów Natura 2000 w powierzchni kraju	Udział morskich obszarów w obszarach Natura 2000 ogółem
Dania	350	8,93%	83%
Niemcy	5266	15,42%	32%
Estonia	561	17,77%	45%
Łotwa	325	11,31%	7%
Litwa	488	12,07%	8%
Polska	958	19,44%	11%
Finlandia	1833	14,42%	12%
Szwecja	4074	13,77%	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Komisji Europejskiej: ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/db_gis/index_en.htm (09.03.2013).

Największa liczba obszarów Natura 2000 została utworzona w Niemczech i Szwecji. Jednak od liczby obszarów bardziej adekwatnym wskaźnikiem jest ich udział procentowy w powierzchni kraju. W takim ujęciu najwięcej obszarów chronionych tego typu jest w Polsce i w Niemczech. Analizując pozostałe dane, można stwierdzić, że najwięcej morskich obszarów Natura 2000 ustanowiono w Danii.

Eurostat publikuje dane dotyczące **monitoringu ptaków** w krajach UE – jest to tzw. *common bird index* – zagregowany miernik oparty na danych dotyczących wybranych, pospolitych gatunków ptaków powszechnie występujących i gniazdu-

⁴ Łącznie: SOO – specjalnych obszarów ochrony siedlisk i OSO – obszarów specjalnej ochrony ptaków.

⁵ Na podstawie danych: Eurostat: [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013); Komisja Europejska: [ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/...](http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/) (09.03.2013); Europejska Agencja Środowiska: [eea.europa.eu/data-and-maps/...](http://eea.europa.eu/data-and-maps/) (09.03.2013).

⁶ W zestawieniu pominięto Norwegię, która nie należy do UE i dlatego też na jej terytorium nie ma ustanowionych obszarów Natura 2000.

jących w Europie. Wskaźnik ten jest wykorzystywany do mierzenia bioróżnorodności, a ściślej – kwestii związanych z jej utratą⁷. W odniesieniu do 148 gatunków wskaźnikowych indeks ten jest podawany tylko dla wszystkich krajów UE łącznie. Natomiast w wypadku indeksu dotyczącego ptaków typowych dla obszarów wiejskich (37 gatunków, tzw. *common farmland species index*) dane są podawane na poziomie krajowym, jednak są one niekompletne⁸. Na podstawie ich analizy można stwierdzić, że w wypadku większości krajów RMB odnotowano wzrost wartości badanego indeksu, w dwóch wypadkach (Finlandia i Norwegia) są niewielkie rozbieżności w poszczególnych latach, jednak ogólny trend wskazuje na stabilizację sytuacji, natomiast w wypadku Niemiec odnotowano spadek wartości tego miernika⁹. Generalnie jednak można przyjąć, że stan środowiska na obszarach wiejskich uległ pewnej poprawie, co przyczyniło się do odtworzenia populacji badanych gatunków ptaków¹⁰.

Zgodnie z raportami publikowanymi przez WWF badany jest **ślad ekologiczny** (ekologiczny odcisk stopy, *ecological footprint*) – miernik określający, jaka powierzchnia obszarów aktywnych biologicznie (lądowych i wodnych, mierzona w tzw. globalnych hektarach – gha¹¹) jest potrzebna do produkcji dóbr i usług. Wskaźnik ten pokazuje, jakie są zwyczaje konsumentów, zależy więc od liczebności populacji, konsumpcji dóbr i usług *per capita* oraz efektywności wykorzystania zasobów naturalnych. Generalnie im większa wartość mierzona w gha, tym silniejsza presja na środowisko¹². W tabeli 2 przedstawiono wyniki badania śladu ekologicznego dla państw RMB w 2005 i 2008 r. Tylko w wypadku trzech państw (Estonii, Polski i Norwegii) stwierdzono spadek śladu ekologicznego w 2008 r. w stosunku do 2005.

Ślad ekologiczny można porównać z **pojemnością biologiczną ekosystemów** (*biocapacity*)¹³, co pozwala na określenie, czy ludność danego państwa wykorzystu-

---

⁷ Chociaż sam Eurostat podaje, że wskaźnik ten nadaje się bardziej do oceny zmian zachodzących w określonych grupach gatunków i na terenach wiejskich niż do estymacji bioróżnorodności *sensu stricto*.

⁸ Są podane dane tylko do 2009 r., brakuje danych dla Litwy, a w wypadku Estonii brakuje także danych dla 2 ostatnich lat.

⁹ [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013).

¹⁰ Należy jednak pamiętać, że normalnie w populacji ptaków zachodzą pewne zmiany cykliczne dotyczące ich liczebności, związane z dostępnością pożywienia, zmianami klimatu itp.

¹¹ 1 gha wskazuje, jaka jest średnia światowa zdolności do wytwarzania zasobów naturalnych i absorpcji odpadów.

¹² *Living Planet Report 2012*, s. 41, 135, 147; za: wwf.panda.org (11.03.2013); F. Harris, *Human – Environment interactions*, [w:] *Global Environmental Issues*, (red.) F. Harris, John Wiley & Sons Ltd., Chichester 2004, s. 7-10.

¹³ Pojemność biologiczna to zdolność ekosystemów do produkowania materii organicznej i absorpcji zanieczyszczeń, czyli produktywność ekosystemów (podaż), w gha na osobę. Natomiast ślad ekologiczny pokazuje, jaki jest popyt. Za: *Living Planet Report 2012*, s. 40, 146; wwf.panda.org (11.03.2013).

Tabela 2. Ekologiczny odcisk stopy państw RMB (gha *per capita*)

Kraj	2005 rok		2008 rok	
	ślad ekologiczny	pojemność biologiczna	ślad ekologiczny	pojemność biologiczna
Dania	8,0	5,7	8,25	4,25
Niemcy	4,2	1,9	4,57	1,95
Estonia	6,4	9,1	4,73	8,73
Łotwa	3,5	7,0	3,95	6,63
Litwa	3,2	4,2	4,38	4,32
Polska	4,0	2,1	3,94	2,00
Finlandia	5,2	11,7	6,21	12,19
Szwecja	5,1	10,0	5,71	9,51
Norwegia	6,9	6,1	4,77	5,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Living Planet Report 2008*, s. 38-39; *Living Planet Report 2012*, s. 144; za: <http://wwf.panda.org> (11.03.2013).

je zasoby (i wywiera presję na środowisko) w ramach posiadanych zasobów, czy też przekracza limity środowiskowe. W wypadku państw RMB, Estonia, Łotwa, Litwa, Finlandia i Szwecja nie przekraczają pojemności biologicznej swoich ekosystemów. W odniesieniu do Norwegii można dostrzec pewną poprawę sytuacji¹⁴. Natomiast pozostałe kraje mają tzw. deficyt pojemności biologicznej (*biocapacity deficit*), czyli zużywają więcej zasobów, niż posiadają¹⁵. Ponadto w kilku państwach odnotowano w badanym okresie spadek produktywności biologicznej ekosystemów.

4. Wymiar gospodarczy rozwoju zrównoważonego

Głównym miernikiem wykorzystywanym przez Eurostat do analizy zrównoważonej produkcji i konsumpcji jest **produktywność zasobów** (*resource productivity*). Dane dostępne w Eurostatie dotyczą okresu od 2005 do 2009 (rys. 1)¹⁶. Najwyższą produktywność zasobów odnotowano w Niemczech, Norwegii, Szwecji i Danii, a najniższą – w wypadku Łotwy, Estonii i Polski. Analizując zmiany zachodzące w czasie, można dostrzec stopniowy wzrost wartości tego miernika w większości państw RMB¹⁷. Największe tempo zmian zarejestrowano na Łotwie, w Danii i na Litwie¹⁸.

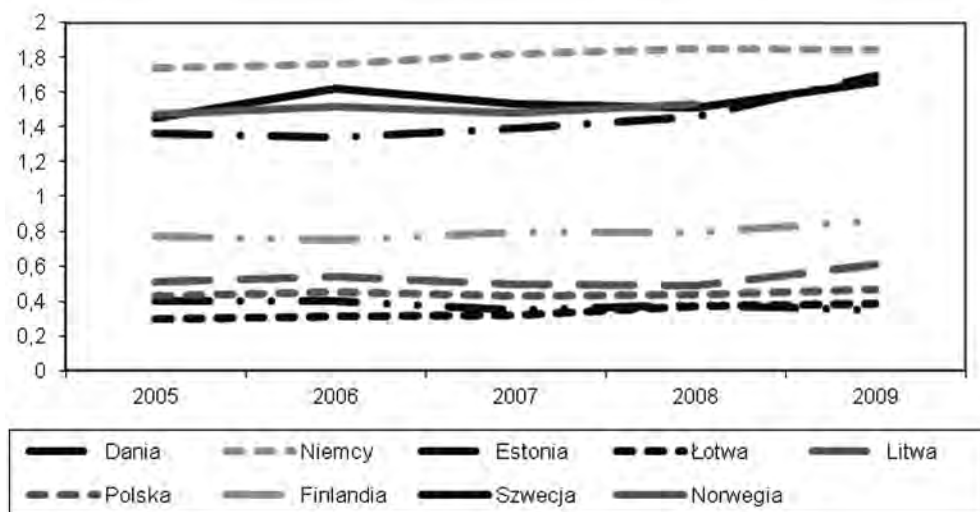
¹⁴ Ale w tym kraju zmniejszeniu śladu ekologicznego towarzyszy także spadek pojemności biologicznej.

¹⁵ Jest to możliwe dzięki rozwojowi handlu.

¹⁶ Brak danych dla 2010, w wypadku Norwegii nie ma też danych dla roku 2009.

¹⁷ Wyjątkiem jest Estonia, gdzie odnotowano spadek produktywności zasobów.

¹⁸ [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013).

Rys. 1. Produktywność zasobów w krajach RMB (euro/kg)

Źródło: Eurostat, epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

Za dodatkowe mierniki charakteryzujące ekologizację gospodarki można uznać: zużycie energii w gospodarstwach domowych, generowanie odpadów niemineralnych, liczbę podmiotów posiadających wdrożone systemy zarządzania środowiskowego EMAS lub licencje środowiskowe *Ecolabel* oraz udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w konsumpcji energii ogółem.

W odniesieniu do wytwarzania **odpadów niemineralnych**¹⁹ dane są zbierane w układzie 2-letnim (lata parzyste). Analiza danych z lat 2004-2010 wskazuje, że liderem w generowaniu tego rodzaju odpadów jest Estonia (w 2004 r.: 10897 kg *per capita*, w 2010: 8556 kg *per capita*). Drugim z kolei państwem o wysokim poziomie tego wskaźnika jest Finlandia (w 2004 r.: 4479 kg *per capita*, w 2010: 4517). W pozostałych krajach RMB wartości tego miernika oscylują (w zależności od okresu) między 1301 a 2697, z wyjątkiem Łotwy, w której na mieszkańca przypada zaledwie od 519 kg odpadów (2004 r.) do 754 kg (2006 r.). Analiza zmian w badanym okresie nie pozwala na wyodrębnienie żadnego konkretnego trendu dla grupy krajów RMB²⁰.

Zgodnie z danymi Eurostatu liczba podmiotów posiadających systemy zarządzania środowiskowego EMAS lub też licencje ekologiczne bardzo się różni w poszczególnych krajach. W wypadku **EMAS** najwięcej tego typu podmiotów jest

¹⁹ Wartość przypadająca na mieszkańca danego kraju w ciągu roku, z wyłączeniem odpadów mineralnych, materiałów dennych pochodzących z urobku pogłębiarek oraz skażonych gleby.

²⁰ epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

w Niemczech (ich liczba w badanym okresie oscyluje od 1491 do 1379) – ten kraj jest niekwestionowanym liderem we wdrażaniu systemów zarządzania środowiskowego. Na drugim i trzecim miejscu są Dania (od 121 podmiotów w 2005 r. po 91 w 2010) oraz Szwecja (100 w 2005 r. i tylko 75 w 2010), chociaż w wypadku tych państw (jak i w wypadku Niemiec) odnotowano tendencję spadkową liczby systemów EMAS. Podobny spadek nastąpił w wypadku Finlandii (z 43 do 18). W miarę stabilną sytuację odnotowano w Norwegii (wahania od 18 do 27 podmiotów z EMAS) oraz Estonii (od 1 do 3). W wypadku Litwy nie odnotowano żadnych organizacji z systemem EMAS, natomiast ciągły wzrost został dostrzeżony w wypadku jednego tylko kraju – Polski (w 2005 r. – 1 podmiot, w 2010 – już 22)²¹.

W wypadku **certyfikatów ekologicznych** największą liczbę produktów oznaczonych symbolem *Ecolabel* odnotowano w Danii (ponad 50), i wskaźnik ten utrzymywał się w badanym okresie na dosyć stabilnym poziomie. Na Litwie, Łotwie i w Estonii w ten sposób były oznakowane pojedyncze produkty (od 0 do 3). Stosunkowo niewiele produktów było w ten sposób oznakowanych w Finlandii i Norwegii (od 3 do 9), z tym że w wypadku Finlandii widać tendencję wzrostową (od 3 produktów z licencją *Ecolabel* w 2005 r. do 9 – w 2010 r.). Największy wzrost liczby wyrobów, które przeszły pomyślnie certyfikację ekologiczną i ich producenci mogą stosować oznaczenia *Ecolabel*, widoczny był w Polsce (od 2 produktów w 2005 r. po 12 w 2010) i Niemczech (13 licencji w 2005 r. i 67 w 2010)²².

Dane statystyczne wskazują na dużą rozbieżność w **zużyciu energii przez gospodarstwa domowe** (w 1000 toe²³). W 2005 r. wynosiło ono od 135 (Łotwa) i 139 (Estonia), przez wartości oscylujące w granicach 2000 do 3000 po 12150 (Niemcy²⁴). W latach 2005-2010 odnotowano nieznaczne ograniczenie zużycia energii w dwóch krajach (Dania i Szwecja) lub jego stabilizację (Niemcy), natomiast w większości państw zużycie energii znacząco wzrosło (od 13,3% w Polsce do 25,5% w Estonii)²⁵.

Równie istotne dla ekologizacji gospodarki jest wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Zgodnie z danymi statystycznymi spośród omawianych państw RMB największy udział **odnawialnych źródeł energii** (OZE) w konsumpcji energii całkowitej brutto w 2010 r. miały kraje: Norwegia (61,6%), Szwecja (47,9%) oraz Łotwa (32,6%) i Finlandia (32,2%). Natomiast najniższy udział energii z OZE miała Polska (9,4%). Porównując dane z 2010 r. z danymi dla roku 2005 moż-

²¹ epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

²² epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

²³ toe – tona oleju ekwiwalentnego, jednostka stosowana w porównaniach międzynarodowych; 1 toe odpowiada 1 tonie ropy naftowej, której spalanie daje energię równą 10 000 kcal/kg.

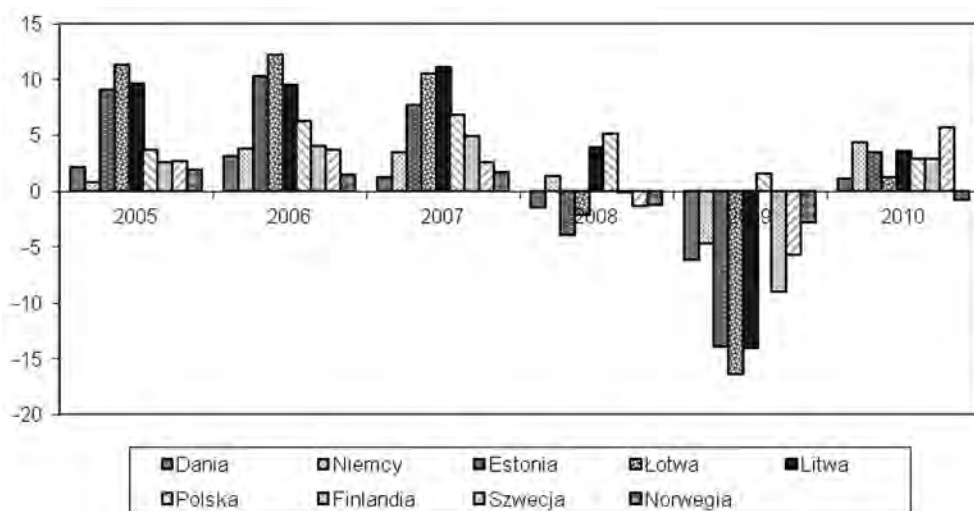
²⁴ Wskaźnik dla Niemiec stanowi wielokrotność zużycia energii w innych państwach. W tym kraju odnotowano najwyższe zużycie energii przez gospodarstwa domowe. Na drugim i trzecim miejscu pod względem zużycia energii są: Szwecja (w 2005 r. zużycie wynosiło 3668, a w 2010: 3476) oraz Norwegia (w 2005 r.: 2924, w 2010 r.: 3321). Kolejne miejsce zajmuje Polska (analogicznie: 2171 i 2460). Za: epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

²⁵ epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

na stwierdzić, że najszybszy wzrost udziału energii odnawialnej nastąpił w Szwecji (z 40,6 na 47,9%), Estonii (17,5 na 24,3%) i Danii (16,2 na 22,2%)²⁶.

5. Wymiar społeczny rozwoju zrównoważonego

W wypadku kwestii rozwoju społecznego kluczowym celem jest trwała poprawa szeroko rozumianej jakości życia. Mierniki charakteryzujące ten aspekt rozwoju zrównoważonego można podzielić na te dotyczące dobrobytu w ujęciu materialnym, jak również dobrostanu w wymiarze niematerialnym, jednak najczęściej stosowaną miarą dobrobytu jest **PKB per capita**. Zgodnie z metodyką Eurostatu PKB per capita (z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej) został uznany za kluczowy miernik rozwoju społeczno-gospodarczego (rys. 2).

Rys. 2. Realna stopa wzrostu PKB per capita (PPS) w krajach RMB (rok poprzedni = 100)

Źródło: Eurostat, [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013).

Analizując dane statystyczne dotyczące RMB, można stwierdzić, że²⁷:

1) kraje RMB cechuje duża rozbieżność przeciętnych dochodów przypadających na mieszkańca: w 2005 r. PKB per capita (PPS) wynosiło od 5800 euro (dla Łotwy) do 52 900 euro (Norwegia), natomiast w 2010, analogicznie: od 5900 euro do 52 000 euro²⁸,

²⁶ [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013).

²⁷ [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013).

²⁸ Gdyby przyjąć, że średni PKB per capita (PPS) dla 27 krajów EU wynosi 100, to w wypadku Łotwy w 2005 r. miernik ten stanowi 50, a dla Norwegii – 177. W 2010 r. wartości te stanowią od-

2) kryzys gospodarczy spowodował spadek wartości PKB *per capita* w 2008 r. (w czterech z państw RMB) i w 2009 (prawie we wszystkich, wyjątkiem była Polska, gdzie wartość ta ciągle, choć powoli wzrasta); w 2010 odnotowano wzrost wartości przeciętnych dochodów przypadających na mieszkańca w krajach RMB w stosunku do 2009 r.²⁹,

3) analizując zmiany wartości PKB *per capita* z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej dla państw RMB w latach 2005-2010, można stwierdzić, że największe zmiany zachodziły w gospodarce Polski (wzrost miernika o 25% w badanym okresie) i na Litwie (zmiana o 12,7%); tak więc istnieje pewna tendencja do wyrównywania się poziomu dochodów w RMB, jednak ze względu na pierwotne różnice rozbieżności te utrzymają się przez w kolejnych latach.

W wypadku **liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym** w 2005 najliczniejszą taką grupę (jako odsetek populacji) odnotowano na Łotwie (45,8%), w Polsce (45,3%) i na Litwie (41%). Co do pozostałych omawianych krajów w wypadku Estonii wskaźnik ten był relatywnie wysoki (25,9%), natomiast dla reszty państw wskaźnik ten oscylował między 18,4% (Niemcy) a 14,4% (Szwecja). W 2010 r., w porównaniu do 2005, sytuacja w większości krajów RMB poprawiła się: największą zmianę odnotowano w wypadku Polski (o 17,5 pkt proc.: w 2010 r. odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zmalał do 27,8%). W wypadku Łotwy i Litwy poprawa nie była aż tak spektakularna i wyniosła odpowiednio: 7,7 i 7,6 pkt proc. Sytuacja w pozostałych krajach RMB pod tym względem jest stabilna – w większości z nich mimo kryzysu gospodarczego odnotowano nieznaczną poprawę tego wskaźnika. Wyjątkami są tutaj: Niemcy, Dania i Szwecja, gdzie dane wskazują na niewielki wzrost (od 0,6 do 1,3 pkt proc.) liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Generalnie widać postępującą poprawę sytuacji, zwłaszcza w krajach, które na początku lat 90. przeszły transformację ustrojową.

Z poziomem życia (jak również z kwestiami gospodarczymi) wiąże się **stopa zatrudnienia** (stopa zatrudnienia ogółem w odniesieniu do grupy wiekowej 20-64), ze szczególnym uwzględnieniem zatrudnienia osób starszych (w wieku 55-64 lata). Analizując dane statystyczne³⁰, można stwierdzić, że:

1) najwyższa stopa zatrudnienia w całym badanym okresie została zarejestrowana w takich krajach Skandynawii, jak Norwegia, Szwecja oraz Dania³¹, natomiast najniższa – w Polsce³²,

---

powiednio: 54 i 181. W wypadku krajów UE niższą wartość PKB *per capita* od Łotwy miały tylko 2 państwa: Rumunia i Bułgaria. Analogiczna sytuacja wystąpiła w 2010 r. Za: epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

²⁹ Wyjątkiem była Łotwa, gdzie wartość PKB *per capita* (PPS) w 2009 i 2010 r. była taka sama i wynosiła 5900 euro.

³⁰ epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

³¹ Oscyluje w granicach od 75,8 do 81,8% – w zależności od kraju i roku.

³² Chociaż w tym ostatnim wypadku odnotowano także największy wzrost poziomu zatrudnienia: w latach 2005-2010 stopa zatrudnienia ogółem wzrosła o 6,3 pkt proc. – z poziomu 58,3 do 64,6%.

2) relatywnie wysoki wzrost stopy zatrudnienia w latach 2005-2010 odnotowano w Polsce (6,3 pkt proc.) i w Niemczech (5,5 pkt proc.), w wypadku pozostałych państw RMB sytuacja była stabilna lub też nastąpiło pogorszenie stopy zatrudnienia³³, najprawdopodobniej spowodowane kryzysem,

3) analogicznie przedstawia się sytuacja w wypadku zatrudnienia osób powyżej 55 roku życia: ten współczynnik przyjmuje najwyższe wartości w wypadku Szwecji³⁴ i Norwegii³⁵, w odniesieniu do pozostałych państw RMB (z wyjątkiem Polski) oscyluje między wartościami: 45,5 a 62,4%³⁶, natomiast w wypadku Polski stopa zatrudnienia osób starszych jest najniższa i znacząco odbiega od poziomu pozostałych krajów (od 27,2 do 34%),

4) największe zmiany dotyczące tego ostatniego wskaźnika odnotowano w wypadku Niemiec (wzrost stopy zatrudnienia osób starszych o 12,2 pkt proc.) i Polski (wzrost o 3,8%); w pozostałych krajach zmiany tego miernika w latach 2005-2010 oscyływały w przedziale od -2,3 pkt proc do 3,5 pkt proc.

Na podstawie tych danych można więc przyjąć, iż największe problemy związane z poziomem zatrudnienia odnotowano w Polsce, na Litwie, Łotwie i w Estonii. Niska stopa zatrudnienia wiąże się z poziomem uzyskiwanych dochodów (pojawia się więc relacja między zatrudnieniem a poziomem jakości życia), a więc jest elementem społecznego wymiaru rozwoju. Mierniki te wiążą się jednak również ze zdolnością do zagospodarowania i wykorzystania kapitału ludzkiego (w tym wiedzy, umiejętności oraz doświadczenia starszych wiekiem pracowników), a więc pod uwagę należy także brać wymiar gospodarczy rozwoju zrównoważonego.

Kolejną kwestią jest oczekiwana długość życia oraz stan zdrowia mieszkańców RMB. Ten aspekt wymiaru społecznego można przedstawić, wykorzystując dwa parametry: oczekiwaną długość życia w momencie narodzin oraz tzw. lata życia w zdrowiu (*healthy life years*). Analiza danych statystycznych pozwala na wysnucie wniosku, że długość życia (zarówno kobiet, jak i mężczyzn) mieszkańców państw RMB wzrosła i najprawdopodobniej będzie rosła nadal³⁷. Natomiast w odniesieniu do miernika, jakim są tzw. lata życia w zdrowiu (ang. *healthy lie years*), w dwóch krajach odnotowano tendencję spadkową (w pozostałych nastąpił wzrost): są to Dania i Polska³⁸.

6. Podsumowanie

Analiza wybranych mierników rozwoju zrównoważonego (zarówno wartości bezwzględnych, jak i zachodzących w badanym okresie zmian) pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

³³ Największe w wypadku Litwy (o 6,2 pkt proc.), później Łotwy i Estonii (o 5,3 pkt proc.).

³⁴ Od 69,4 do 75% w zależności od badanego roku.

³⁵ Od 65,5 do 68,6%.

³⁶ W zależności od badanego kraju i roku.

³⁷ Największy procentowy wzrost odnotowano w wypadku Estonii.

³⁸ epp.eurostat.ec.europa.eu/... (28.02.2013).

1) w wymiarze ekologicznym najlepsze rezultaty osiągnęła Estonia, Polska i Norwegia; w wypadku Danii i Niemiec odnotowano pewne niekorzystne zmiany w tym zakresie,

2) w wymiarze ekonomicznym z wdrażaniem do praktyki gospodarczej założeń zrównoważonego rozwoju najlepiej radziły sobie: Dania, Niemcy, Łotwa i Szwecja, pewne problemy pojawiły się w wypadku Estonii, Litwy i Norwegii,

3) natomiast w wymiarze społecznym najlepsze rezultaty osiągnęła Norwegia i Litwa.

Generalnie liderami zrównoważonego rozwoju są Niemcy i kraje skandynawskie³⁹, natomiast państwa, które najpóźniej przystąpiły do UE, starają się (z różnym skutkiem) o poprawę swojej sytuacji w tym zakresie.

Literatura

Dane ze stron internetowych: Eurostat: [epp.eurostat.ec.europa.eu/...](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/) (28.02.2013); Europejska Agencja Środowiska: Europejska Agencja Środowiska: [eea.europa.eu/data-and-maps/...](http://eea.europa.eu/data-and-maps/) (09.03.2013); Komisja Europejska: ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/ (09.03.2013); Program Region Morza Bałtyckiego: eu.baltic.net (16.02.2013).

Harris F., *Human – Environment interactions*, [w:] *Global Environmental Issues*, red. F. Harris, John Wiley & Sons Ltd., Chichester 2004.

Keiner M., *Re-emphasizing sustainable development – the concept of “evolutionability”*, “Environment, Development and Sustainability”, No 6/2004.

Living Planet Report 2008, za: www.panda.org (11.03.2013).

Living Planet Report 2012, za: www.panda.org (11.03.2013).

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE BALTIC SEA REGION BASED ON CHOSEN INDICES IN YEARS 2005-2010

Summary: There has been a tendency to “greening” European economy for some time now. It means that environmental issues are a part of socio-economic development. Sustainable development principles are implemented into economy. The article is an attempt of presentation of chosen indices of sustainable development in case of the Baltic Sea Region countries and on their basis an estimation of their economies.

Keywords: sustainable development, Baltic Sea Region, indices.

---

³⁹ Z pewnymi zastrzeżeniami co do Finlandii, której wyniki są słabsze.